

če ne v Moravi, vsaj v Panoniji; kajti le potem, če se uresniči ta želja, zamore Vihing poznejše Metoda spodriniti. V to svrhu prosijo papeža, da bi posvetil Vihinga v škofa za južne pokrajine moravske Panonije in za pomejne dežele Arnulfove z biskopskim sedežem v Nitri onkraj Donave. Janez VIII. usliši deloma njihovo prošnjo tem bolj, ker so bile Metodu one pokrajine po smrti Koceljevi nepristopne. On posveti Vihinga, a le pod pogojem, da je pokoren v vseh stvareh svojemu nadbiskopu Metodu. Da bi pa zabranil gospodstvo nemških biskopov nad metropolijo Metodovo tudi za prihodnje, zahteva, da se mu pošlje še tretji v posvečenje in sicer mašnik, ki je po volji nadbiskopu.*)

(Konec prihodnjic.)

Mnogovrstne novice.

* *Veči potresi utegnejo letos biti:* okoli 10. dne junija, 10. julija, 7. avgusta, 5. septembra, 21. novembra, 5. in pa 20. decembra. — Tako prerokuje učenjak Rudolf Falb v „Leipz. illustr. Zeitg.“ v obširnem spisu, v katerem govori o pogostem ponavljanju potresov najnovejšega časa, in v katerem potrese pripisuje nekim posebnim solnčnim in luninim razmeram. So li te učnostne razprave kaj več kot le domišljije, bodo skušnje prihodnjih časov kazale; kot neumne čenče se vendar ne smejo zavreči, če pomislimo, da nekdanji ljudje niso verjeli, da se dá naprej povedati, kedaj bode solnce, kedaj luna mrknila, kar astronomi dandanes natanko naprej določujejo.

* *Rumunija*, najnovejše kraljestvo evropsko, je po prostoru dvakrat večja kakor Bavarska in štirikrat večja kakor Belgija ali Holandija. Površje njeno obsega namreč 129.747 kvadratnih kilometrov. Prebivalcev šteje 5 milijonov in 367.000. Od teh je grško-iztočne vere 4 milijone in 529.000, katoliške 114.200, protestantov 13.800 in židov 400.000; ostali so različnih ver. Glavno mesto Bukurešt šteje 150.000 prebivalcev. Redne armade je 200.000 mož in 372 topov; brodarstvo vojno šteje 10 ladij in na teh 30 častnikov in 500 vojakov. Po tem takem je Rumunija po prostoru in po številu prebivalcev največa vseh balkanskih držav.

* *Národno kazališče v Pragi*, katero se bode odprlo o prihodu cesarjeviča Rudolfa, stane sedaj 1 milijon in 517.511 gold.; tedaj je treba nabrati še 235.356 gold. Česki zbor daroval je nad 634.000 gold. Previtli cesar je zadnji čas poklonil v to svrhu 10.000 gld.

* *Popravek novih avstro-ogerskih bankovcev desetakov.* Ker so novi desetaki samo v nemškem in magjarskem jeziku tiskani, ko je vendar vrednost bankovca na starejih bankovcih bila v vseh avstrijskih jezicih zapisana, zato so vsi drugi narodi s to novotarijo razžaljeni v svojem narodnem čuvstvu, in Čehi posebno razžaljeni, to napako banke popravljajo s tem, da napisujejo s peresom ali pa tiskajo na voglih ali v sredi bankovca napis: „To plati deset zlatych“. — Bankina podružnica v Pragi srdi se zaradi tega českega popravka z ondašnjimi Nemci vred in je zato predložila centralni banki na Dunaji nasvèt, naj vsak tako popravljeni desetak bode za 20 krajcarjev manj vreden. Al tega nasveta menda ne bo sprejela banka, ker bi potem veliko njenih bankovcev bilo za 20 kr. manj vrednih.

*) Zahteval je papež še tretjega, da bi mogel Metod v prihodnje s tema dvema v Rimu posvečenima škofoma nove vladike za metropolijo moravsko-panonsko posvečevati in to brez vsacega vpliva nemških biskopov.

Z Dunaja 19. aprila. — Veliki teden je sicer navadno temna senca, ki pripravlja na sijajno veselje „Aleluje“ velikonočnih praznikov, pa v tukajšnjem političnem življenju bilo je v velikem tednu le deloma mračno, deloma pa se je že blišela vesela aleluja. — Kislo mlačne obraze so dobivali tukajšnji levičarski časniki od same zavisti, ker je najem državnega posojila sedanje vlade imel tako nezaslišano sijajen uspeh. — Nova 5% državna renta oddala se je po normalni vrednosti in celó 2% nad to. — Avstrija uže nad 30 let ni doživela kaj tacega in da se je to posrečilo vladi Taaffe-Dunajewski-ovi, tega ji Herbst-Plenerjeva klika ne more odpustiti. — Ako se vpraša, od kod ta uspeh, je odgovor lahak: Sedanja vlada in večina državnega zbora hoče in začinja uže gospodariti drugače kakor so njeni liberalni spredniki, tedaj je nastalo „zaupanje“, — se ve da so k sijajnemu uspehu pripomogle tudi prepolne blagajnice denarnih zavodov domačih in tujih, ki uže res ne vedo kam z velikanskimi zalogami, in konečno je borski še večji pogum dala ravnokar — skoraj da poravnana pravda med Turško in Grško. Vse to je sedanja vlada srečno porabila — in zavistni njeni nasprotniki od jeze škripljejo. — Mračen je bil velik teden tudi baronu Schwegelu, ker dejan je bil v pokoj, kar se je uže pred letom pričakovalo. Mislim, da po teh nasledkih ne bo svoj živ dan pozabil svojemu sosedu baronu Tauffererju, ki ga je pri ominožnem glasovanju ščuval, naj reče svoj „Nein“ in se s tem pokazal „junaškega“, ko je bil sicer navajen biti previden diplomat.

Veliko se je pisalo in govorilo o ministerskih krizah. Pri tem vprašanju je treba zmeraj ločiti, od kod take novice prihajajo. „W. A. Zeitung“ s Plenerjem & Consorten delajo ministerske krize vsaki teden, — ker hrepené dočakati dne, da bi uboga Avstrija klicala po njihovi pomoči; take krize so hronično delane; druge krize pa so rečne — so utemeljene v dejanjih ali pa opuščenihi dotičnih ministrov, in to veljá zdaj o naučnem ministru Conradu, — ta je v resnici nemogoč, ako bi se tudi še držal sam ali držali ga drugi nekaj časa, — to je vendar uže danes gotovo, da vladajoča desnica državnega zbora ne more pustiti takega naučnega ministra, ker on vlada odločno zoper narodna in verska načela desnice.

Sicer se bo za zdaj velika politika nekaj nazaj umaknila, ker na dnevnem redu prihodnjih 3 tednov bo ženitovanje cesarjevičevo, za katero se tukaj delajo velikanske priprave. Naj bi pritisnilo k njim v deputacijah tudi mnogo odličnega slovenskega elementa; ali ne bo deputacije slovenskih kmečkih županov na Kranjskem v narodnih nošah?

Iz Koroškega 18. aprila. — Novega škofa smo dobili; imenovan je namreč gosp. Peter Funder, ki je po smrti knezoškofa dr. Wiery-a opravljal službo namestnika škofovega. „Kärntner Volksst.“ nam je v svojem zadnjem listu na drobno popisala životopis našega novega škofa, na gornjem Koroškem v fari Weisach leta 1820. rojenega, kjer je njegov brat sedaj župan. Odlikoval se je po tem životopisu v vseh svojih mnogovrstnih službah, a nikjer v životopisu ni sledú ne tirú, da bi razumel tudi jezik slovenski. „Vkljub temu — pravi „Kärnt. Volksst.“ — smo prepričani, da bode gosp. Peter Funder tudi kot knezoškof Krški prava sredstva našel, da bode slovenskim svojim deželanom tudi v jezikovnem oziru pravičen, zato pridemo vsi — Nemci in Slovenci — s srcem polnim ljubezni in zaupanja novemu višjemu pastirju naproti.“ — Slovenci na Koroškem vendar nismo še vsi izgubili po-

polno narodne zavesti tako, da bi mógli in smeli hvalliti tako dejanje ministra barona Conrada, po katerem je nasvetoval nam za škofa možá, ki — pri vseh družih hvalevrednih lastnostih — prav nič ne ume slovenskega jezika in s svojimi 130.000 koroškimi Slovenci govoriti ne more! Mar minister bogočastja nikakor ni mogel najti moža, ki bi bil tudi v tem sedanji čas veličnem oziru ves na svojem mestu? Je li pa zopet bolj vstreči hotel liberalnim nemškim kričačem, kakor pa bi bil pravico skazal obojnemu narodu, ki biva na Koroškem, ki po takih potih čedalje bolj postaja doména slavofobov? Res žalostno!

Iz Tržiča 16. aprila. — Hvala Bogu, da je zadnje številenje ljudstva pokazalo, da v našem Tržiču ni skoro nobenega sledú več od Cimbrov, to je, tistega divjega teutonskega ljudstva, ki je hipoma v velikih trumah leta 114. pred Kristovim rojstvom, ko so Rimljani v svojem posestvu imeli Kranjsko, Istro itd., prihrulo le-sem in se z Rimljani teplo in potolčeno bilo. Naši Tržičanje so namreč pri številenji ljudstva se pokazali vredne svojega slavnega rojaka gosp. Petra Hitzingerja in števíši se med seboj našli 1681 Slovencev med 1797 prebivalci, ki jih šteje naš pridni trg. Da se pa popolno ni izgubil cimberski sled, zato so skrbeli poedini tujci, ki so v preteklih časih privandrali v Tržič, pa tudi nekateri drugi, ki so zatajili slovenski svoj rod in se naredili za Nemce, čeravno uže njihovo ime pričá, da je njihovo nemštvo laž. Spominjamo se tú le nekdanjega urgermana, grajščinskega oskrbnika Pogatschnigga, znanega pod imenom „tržiškega Palmerstona“, ki je zatrosil cimberstvo v naš slovenski Tržič ter si Tržičane tako podložne naredil, da jim je kar naravnost s tem, da je v kavarni v časnikih članke podčrtoval, ukazoval, kaj naj beró in kaj ne. Tako naši ubogi Tržičanje niso smeli nobene svoje lastne misli imeti, Pogatschnigg je bil njih profet! Žalibog, da se ni še do dobrega izgubilo ni „Palmerstonov“ duh, po katerem bi se bil imel Tržič na zemlji slovenski popolno izneveriti materi svoji! Vendar smo veseli velike večine njegovih prebivalcev, ki so se pri številenji letošnjem pošteno k temu priznali, kar so, — Slovenci.

Iz Ljubljane. — O svetem velikem tednu in o velikonočnih praznikih cerkvenim svečanostim posvečenih prestálo politično gibanje je zdaj se povsod zopet oživilo, pri nas v Ljubljani pa posebno zarad mestnih volitev, za katere naša národna in pa nam nasprotna stranka živahno delate priprave. Naj bi prihodnji teden — teden po „beli nedelji“, ko bodo volitve, se naše mesto zopet pokazalo kot „bela Ljubljana“, kar je toliko let bila, dokler ni pred malo leti birokracija s konstitucijskim društvom v zvezi naših meščanov razcepila na dvoje. Oklic centralnega volilnega odbora na zadnji strani današnjega lista kaže, kaj hočemo in kaj nočemo. Mi hočemo prosto volitev: s tem je vse rečeno! Noben šolski vodja in noben načelnik cesarskih uradnikov ali deželnega odbora naj pred volitvami ne kliče učiteljev in uradnikov pred se in jim (z dostavkom se ve da: „ohne eine PreSSION üben zu wollen“!) ne kaže, katere kandidate naj volijo, kakor se je to zadnja leta pogostoma godilo. Tako bodo volitve proste v veliki tisti vrsti ljubljanskih volilcev, ki so zadnji čas spodkopavali zmago neodvisne naše stranke. Ces. uraduiki sami pa imajo nad baronom Švegelnom, c. k. bivšim sekcijkim načelnikom v ministerstvu unanjih oprav, ki je unidan definitivno bil penzioniran, očiten zgled, da grof Taaffe ne da si po uradnikih s tem kljubovati, da stopijo v tabor stranke, katere nasprotujejo vladi. Tedaj le proste volitve, in pokazalo se bo, kateri stranki gré pravica večine v zboru mestnem!

— (Še nekaj o ljubljanski hranilnici.) Z ozirom na defraudacijo Presničevó je „Laib. Zeitung“ te dni prinesla poročilo, da je vodstvo hranilnično sklenilo, predrugačiti nekoliko opravilnik (Geschäftsordnung). Da edino to predrugačenje nikakor ne zadostuje, so „Novice“ v 13. in 14. listu temeljito dokazale, rekši, da živa potreba je cela prememba dosedanjih pravil. Naj to potrebo na korist deželno še nadalje vtrdimó.

Pravila so bila pač še le leta 1867. prenarejena; a žalibog, da se je glas, katerega je narodna stranka o pravem času leta 1866. v deželnem zboru vzdignila, vkljub obljudi tadanjega c. kr. namestnika bar. Bacha popolno prezrl. Ravno zdaj, ko se je sijajno pokazalo, kako tehtni in previdni so bili pomislíki, ki jih je sprožila narodna stranka, je gotovo umestno, slavno c. kr. deželno vlado opozoriti na potrebo strogega postopanja, da se napake in nerednosti pri tako važnem javnem zavodu odpravijo ter pravila uravnajo po postavnih določbah.

Narodna stranka je v deželno-zborni seji dne 23. novembra l. 1866. (stenogr. zapis. str. 20) po posebni interpelaciji do deželne vlade obširno in temeljito dokazala, kako pomanjkljiva so načrtana nova pravila, ter kako nekatere točke naravnost nasprotujejo občnim postavnim določbam za hranilnice posebno izdanega regulativa dne 26. septembra l. 1844. št. 29.304. Zlasti je interpelacija povdarjala, da nameravana nova pravila nasprotujejo postavni določbi gledé občin, ki bi posojila potrebovale za občnókoristne namene; — da upravni hranilnični organi nikoli ne smejo postati hranilnični dolžniki, da pa so ti organi (vodje) vendar večidel dolžniki hranilnice. Pokazalo se je, da je po prejšnjih pravilih vsakdo imel pravico, društvu nasvetovati članove, da se pa ta pravica hoče popolno skrčiti, ker po novih pravilih navedena pravica pristaja izključljivo le vodstvu samemu; povdarjalo se je posebno, da je to ena izmed najnevarnejših in brezumnih novih določeb, ki vodstvu daje sredstvo v roko, vsakatero njemu nepovoljno osobo za vselej izključiti iz društva. Tudi je bilo dokazano, da je hranilnica v novih pravilih nek natančen načrt, ki ga je kmetijska družba vsled poziva deželne vlade izdelala o načinu, kako bi se posojila na kmetijska posestva dajala najbolj primerno za vsako stran, popolno prezrla. Z ozirom na vse to je narodna stranka stavila konečno vprašanje: „ali je visoko vlado volja, na to tiščati, da se iz novih pravil odstranijo vse določbe, ki so v nasprotju z dvornim dekretom dne 26. septembra l. 1844. št. 29.304, — in ali hoče vlada gledé na veliko važnost hranilničnega zavoda za vso deželo, načrtana pravila izročiti deželnemu zboru v pretres in poročanje? — Vsled te interpelacije je c. k. namestnik baron Bach v seji dne 18. decembra l. 1866. (stenogr. zapis. str. 176) obljubil, da se bodo vse točke načrtanih pravil, ki se ne vjemajo z dotičnimi postavnimi določbami, odstranile ali premenile; dalje pa, da vlada deželnemu zastopu noče izročiti pravil v pretresovanje.

Leto pozneje (1867) od vlade potrjena pravila očitno kažejo, kako malo je tadajna c. k. deželna vlada obljubo svojo spolnila, in najnovejši žalostni dogodki v hranilnici zlasti pričajo, kako pravo je narodna stranka zadela, in kako dobro bi bilo, ko bi se bil deželni zastop za svoje mnenje poprašal. Upamo pa in želimo, da bode sedanja c. kr. vlada to popravila, kar je poprejšnja v nemar pustila in zakrivila. Čuje se pač glas, kakor smo gori omenili, da hoče hranilnica svoj opravilnik nekoliko premeniti. A to ne more nikakor zadostovati; temveč neobhodna potreba je, da se pravila sama v varstvo vseh deležnikov ter v korist vse

dežele prenaréde po občno veljavnih postavnih določbah. To naj bi sl. vlada na podlagi §. 27. regulativa od leta 1844. odločno zahtevala ter ostro nadzorovala, da se kmalu izvrši.

— Prečast. kanonik Matej Meršol je nagle smrti umrl 13. dne t. m. Slovesen njegov pogreb je bil véliki petek popoldne.

— (*Novo cerkev*) dobi Ljubljana, kakor „Slovenec“ poroča; zidala se bo v spomin poroke cesarjeviča Rudolfa na prostoru tik parnega mlina blizo živinskega sejma, ki bode prestavljen na Poljane, kedar se tam dozida klavnica. Potrebni denar za to stavbo, kateri na čelu stoji gosp. knezoškof dr. Pogačar, se bode nabiral po prostovoljnih darovih. „Slovenec“ pravi, da bo uže letošnje leto gotova. (Bo li lesena? Vred.)

— (*Delničarjem banke Slovenije na znanje!*) 1. Likvidacijski odbor je delo in račune končal, tako, da bi zamogel takoj prenehati, kedar bi imel denar, še ostali dolg poplačati. — 2. Po svoji dolžnosti in po pritisku delničarjev, ki so svojo svoto doplačali, je likvidacijski odbor v svoji seji 7. aprila sklenil: V novič tožiti za vso doplačo in brez razločka vse delničarje, kateri na tretjo doplačo l. 1880. niso nobenega obroka, tedaj še nič vplačali, če ne doplačajo do 20. aprila tekočega leta. Čudno je, da ravno takih je še največ na dolgu, ki po svoji vednosti in stanu morajo vedeti, da je doplača nezogibljiva, če hočemo reč kdaj dognati. Čudno je tudi, (se ve da pa tudi navadno), da mnogo nepremožnih je bilo toliko sprevidnih, da so doplačali, premožnih pa, ki bi lahko vsaki dan doplačali, na dolgu ostajalo, tedaj skončanje zadrževalo in uže tako velike stroške še pomnoževalo. — Umé se samo po sebi, da, če bi kaj ostajalo, mora biti razdeljeno med vse delničarje, tedaj morajo tudi vsi doplačati, ne pa, da bi eni doplačevali, drugi se pa v pest smejali. Predlagal bode tedaj likvidacijski odbor c. kr. oblastnijam, naj blagovolijo prisoditi, da upravne stroške od 20. t. m. naprej nosijo kasni in zanikrni doplačevalci. Mislimo, da to pravica tirja. Znabiti bi bilo prav, take nagajive delničarje po dobljenem dovoljenji kar prodati. Potem bi gotovo plačali. Lepo zahvalo izreka podpisani odbor vsem sprevidnim in prostovoljnim doplačevalcem, da se je z njih pomočjo delo saj toliko dovršilo.

Likvidacijski odbor.

— (*Poslano.*) Slavno vredništvo! V zadnji številki Vašega cenjenega lista bilo je brati, da želé mnogi udje „Slov. Matice“, naj bi jaz v njen odbor stopil. Da si bi bila to velika čast za-me, ako bi me prihodnji občni zbor res v odbor volil, moram vendar odločno izjaviti ter prosim sl. uredništvo prav vljudno, to mojo izjavo na znanje vzeti, da mi je letos popolnem nemogoče, tako čast sprejeti, ker bi ne mogel ž njo združenih dolžnosti zvesto spolnovati. Prvič sodelujem pri izdelovanji Wolfovega slov.-nemškega slovarja, drugič pa sem moral, ker je naš gosp. ravnatelj inšpektor postal, njegovih 5 ur latinščine v 8. šoli prevzeti, tako, da mi ostaja le malo ali prav nič prostega časa, ker sem vrh vsega tega še s korekturami silno preobložen. Z ozirom na tū navedene razloge vljudno prosim tedaj častite člane „Matice slov.“, naj me letos ne volijo v odbor.

Prof. Wiesthaler.

V Ljubljani 18. aprila.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z *Dunaja*. — Velikanske priprave za svatbine svečanosti cesarjeviča Rudolfa, ki pride iz svete dežele, menda pojutrajnjam nazaj na Dunaj, ko je na povratku obiskal tudi Dalmacijo, z navdušenim veseljem povsod sprejeman.

— Sekcijski načelnik baron Švegel je definitivno v pokoj dejan, na mesto njegovo pride dozdanji ministerski rezident v Waschingtonu baron Majer.

— Zbornica poslancev se odpre zopet 28. dné t. m. Obravnave bode začela z državnim proračunom stroškov in dohodkov za letošnje leto. Tu bode hudo vršelo v marsikakem oziru, kajti vse pritožbe se bodo glasile proti postopanju tega ali unega ministra, predno se mu bode dovolilo, kar on za področje svojega ministerstva zahteva. Da bode najhuji stan imel baron Conrad, ni dvombe, je gotovo, kajti ž njim ni zadovoljna velika večina naše (konservativne) stranke. Da bodo tudi ustavoverci mnogo prazne slame mlatili, je, se ve da gotovo.

Z *Prage*. — Čehi so dobili svoje vseučilišče. Po takem bode Praga imela dvojno vseučilišče: česko in nemško. „Pokrok“ po pravici zahteva, da staro častno vseučilišče, katero je pred 500 leti utemeljil česki kralj Karol, ostane česko vseučilišče, — Nemcem pa naj se naredí novo.

Iz *Zagreba*. — Strossmayerjev pastirski list bo, kakor poročajo listi, preveden v nemški in francoski jezik. Razen tega bo tudi domoljubnega o. Martina okrožnica prevedena v ruski in poljski jezik.

Z *Rusije*. — Vse kaže, da bo za knezom Gorčakovim za ministra unanjih zadev prišel znani general Ignatjev. Da se to do zdaj še ni zgodilo, ima svoje tehtne vzroke. Ravno zdaj je namreč to mesto važneje postalo nego kdaj, in če bi tako iskren Slavjan, kakor je Ignatjev, zdaj že stopil na čelo unanje ruske politike, bi to naredilo veliko vriša po vsi Evropi, posebno pa v Nemčiji, katera le predobro čuti, da je nemštvu v Rusiji zdaj popolnem odklenkalo. Bolje toraj, da Rusija v tem gre svojo pot mirno, a gotovo, da postane država čisto slavjanska.

K smrti obsojenih morilcev carovih je bilo veliki petek obešenih pet, namreč Rusakov, Jeljabov, Kibalčič, Mihajlov in ženska Perovska. Judinja Jesse Helfmann je v drugem stanu, zato jo bodo obesili še le po njenem porodu. Obsojenci so se mirno obnašali, eksekucija se je tudi mirno vršila.

S *Turčije*. — V Carigradu je Hatzfeld podal turški vladi zadnje sklepe evropskih oblasti o tem, kako se imajo vravnati meje med Turčijo in Grško, oziroma kolike ima prva drugi odstopiti dežele, da se Grška razširi. Ti predlogi so nekoliko različni od berolinskih določb, težko, da bi jih Turčija radovoljno sprejela. — Meja se pričinja pri Karalik-Derventu, gre do Platamone, zavija se potem zapadno ter gre skozi Nezekos in Analipsis do vrh gore Godoman, gre na jug ob Olimpu in zapadno zopet skozi Dervent-Melone, do vrh gore Kiritri. Od tu gre južno do desnega brega Evrope in do vasi Torkco.

Listnica vredništva. Dopisov s Kopro, Novomesta in Notranjskega nikakor nismo mogli danes prinesti, ker so nam došli še le včeraj popoldne; pridejo tedaj prihodnjič.

Žitna cena

v Ljubljani 13. aprila 1881.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 10 kr. — banaške 10 gold. 3 kr. — turšice 5 gold. 53 kr. — soršice 7 gold. 50 kr. — rži 6 gold. 66 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 3 kr. — ajde 5 gold. 36 kr. — ovsas 3 gold. 8 kr. — Krompir 3 gold. 3 kr. 100 kilogramov.